

АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ БРАТІВ БРАЩАЙКІВ НА ЗАКАРПАТТІ

Токар М. Ю.

*кандидат історичних наук, доцент,
директор Науково-дослідного інституту політичної регіоналістики
Ужгородського національного університету
м. Ужгород, Україна*

Безега Т. М.

кандидат історичних наук

Брати Михайло та Юлій Бращайки – відомі громадсько-політичні та культурно-освітні діячі Закарпаття яскраво вираженої української орієнтації. Вони стали свідками складних суспільно-політичних подій в регіоні в першій половині ХХ століття, які залишили неабиякий відбиток на їхній долі. Тоді процес національного самоусвідомлення місцевого населення Закарпаття вже набував високого рівня. Брати Бращайки не могли стояти осторонь доленосних подій, а тому їх активність професійну та громадсько-політичну могли відслідковувати рівномірно з важливими для самого краю явищами.

Брати Бращайки народилися у сім'ї греко-католицького церковного учителя. Старший Михайло після закінчення загальної школи в Нанкові та Хусті, гімназій в Ужгороді та Мараморш-Сигеті продовжив навчання на правничому факультеті Клузьського і Віденського університетів. Уже тоді проявився його хист до правознавства й бажання займатися адвокатською роботою, стояти на захисті прав і свобод громадян. Відтак невдовзі 12 березня 1910 р. він одержав диплом доктора права¹. Після успішного складення адвокатського іспиту в Марошваргелі (Румунія) М. Бращайко відкрив першу свою адвокатську контору в Рахові (1913). А у 1920 р. він переїхав до Ужгорода, де в 1923 р. відкрив адвокатську контору.

У 1930-х рр. Михайло Бращайко вважався одним із провідних юристів Закарпатського краю. Він був дійсним членом Українського Правничого Товариства в Чехословацькій Республіці (1932), іспитовим комісаром для судових екзаменів до вищого суду в Кошицях (1937)².

У липні 1938 р. він відмовився від адвокатської практики і був іменованій публічним нотарем в Ужгороді. В добу існування автономної, а згодом самостійної Карпатської України Михайло Бращайко був призначений членом виконавчого комітету (проводу) політичної партії «Українське національне об'єднання» (січень 1939), обирався послом Союму (депутатом парламенту) Карпатської України (12 лютого 1939). Як знаному правнику йому довірили написати проект закону (Частина I) про державний устрій, назву, мову, пра-

¹ Токар М. Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919 – 1939 роках: монографія / Маріан Токар. – Ужгород, 2001. – С. 127.

² Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби закарпатських українців / Під заг. ред. М.М.Вегеша. – Ужгород: Карпати, 2002. – С. 232.

пор, герб і гімн Карпатської України, який був одногосно прийнятий першим українським парламентом у Закарпатті 15 березня 1939 р.³

Після окупації Карпатської України військами гортистської Угорщини був арештований (березень – квітень 1939). Після звільнення, знаходячись під постійним жандармським наглядом, Михайло Бращайко працював у судовій канцелярії в Мукачеві (листопад 1939), а згодом в опікунському уряді (з 9 січня 1940). 10 лютого 1941 р. його перевели до Хуста, де працював головою сирітської скарби аж до 25 жовтня 1944 р. Із встановленням в регіоні радянської влади Михайло Бращайко 26 лютого 1945 р. був призначений ведучим групи у відділі зв'язаного Народною Радою Закарпатської України в справах юстиції, що відзначало високу юридичну посаду при крайовому уряді. Працював адвокатом у міському суді, захищав інтереси ужгородської артілі «Мебельпром» в районному суді (1945 – 1948). Михайло Бращайко є автором аналітичної доповіді про стан судочинства в Закарпатській Україні.

Брат Михайла – Юлій Бращайко навчався у Сигетській та Ужгородській гімназіях, після закінчення яких (1898) поступив на правничий факультет Буварештського університету. Після успішного навчання у 1902 р. здобув диплом доктора права і вже у 1906 р. отримав право займатися адвокатською діяльністю й відкрив у Хусті свою канцелярію (1906 – 1919)⁴.

Юлій Бращайко був одним з ініціаторів проведення Всеукраїнського конгресу, на якому 21 січня 1919 р. була схвалена резолюція про відокремлення краю з УНР. Згодом Юлій Бращайко обрано головою делегації від Закарпаття на Паризьку мирну конференцію. 8 травня утворена Центральна Руська Народна Рада, членом якої було обрано і Юлія Бращайка. Саме ця Рада прийняла рішення про добровільне входження Підкарпатської Русі до складу Чехословацької Республіки на правах широкої автономії. Юлій Бращайко входив до складу п'ятичленної «Тимчасової автономної дирекції» (1919 – 1920), де відповідав за розвиток торгівлі. У міжвоєнний період Юлій Бращайко працював адвокатом в Ужгороді, відкривши власну канцелярію (1920 – 1938). Як умілий та авторитетний правник-юрист, громадський діяч Юлій Бращайко був головою Співки адвокатів Підкарпатської Русі, засновником Підкарпатського банку, головою товариства «Надія», видавав газету «Українське слово» (1932 – 1938).

У своїх спогадах «Що видів я на Закарпаттю...» Юлій Бращайко писав: «Адвокати на Підкарпаттю мали свою незалежну автономну адвокатську контору в М. Сиготі аж до рока 1919. Зачим М.Сигіт в році 1919 припав до Руської, адвокати Підкарпаття засновали собі, для оборони своїх інтересів, союз адвокатів Підкарпатської Русі в році 1920. Чехословацька влада не дозволила адвокатську комору зорганізувати, але веденням агенд адвокатської контори повірила всегдашнього президента Краєвого Союзу в Ужгороді. Установчі збори Союзу Адвокатів вибрали головою Д-ра Адольфа Сентдердія,

³ Токар М. Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919 – 1939 роках: монографія / Маріан Токар. – Ужгород, 2001. – С. 128.

⁴ Токар М. Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919 – 1939 роках: монографія / Маріан Токар. – Ужгород, 2001. – С. 129.

адвоката в Ужгороді. Та союз виказав малу діяльність до кінця 1927. На загальних зборах в році 1928 вибрали мене головою. Союз в дальших роках виконував велику діяльність. Давав внески до парламенту, давав владі заміти різні законопроекти парламенту, брав участь письмними працями і електричними рефератами на різних зборах, конгресах правників та адвокатів Чехословаччини. Велику працю виконав при виробленні законопроекту про створення адвокатської ординації і виборів, що до законопроекту про адвокатуру було взято, що Підкарпатська Русь дістане окрему незалежну автономну адвокатську комору з осідком в Ужгороді. Я зістав головою аж до листопада 1938.

Я був обраний членом сталої делегації адвокатських комор Чехословаччини, Централі адвокатських комор Чехословаччини. Мадярська влада в листопаді 1938 розпустила і сей союз, хоча союз адвокатів не політизував і був виключно становою організацією»⁵.

У часи існування Карпатської України увійшов до складу Української національної організації національного об'єднання (січень 1939), обирався послом до Сейму Карпатської України (12 лютого 1939). 15 березня 1939 р. Юлій Брашайко призначений міністром фінансів і комунікації в уряді Августина Волошина. На початку угорської окупації очолював делегацію до Будапешта, намагаючись домогтися поступок для українців Закарпаття. В період панування угорської окупаційного режиму прийняв угорське громадянство і в Хусті відкрив адвокатську контору, в якій працював аж до приходу радянських військ на територію Закарпаття⁶.

У жовтні 1944 р. подав заяву про прийняття його в члени колегії адвокатів. Призначення дістав на роботу в селі Дубове. Однак був арештований, а потім відправлений у виправно-трудова табір Донбасу, після повернення з якого в 1955 р. він помер⁷.

Брати Брашайки – це яскравий приклад професійної та громадської відповідальності й відповідальності. Їх діяльність доводила, що справедливість є і за неї варто боротися.

⁵ Брашайко Ю. «Що видів я на Закарпатті...»: Спогади / Юлій Брашайко / Передмова та утворення І. Ліхтей, Ю. Сідей. – Ужгород: Поліграфіцентр «Ліра», 2009. – С. 32 – 33.

⁶ Токар М. Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919 – 1939 роках: монографія / Маріан Токар. – Ужгород, 2001. – С. 130.

⁷ Сас Ф. Брати Юлій і Михайло Брашайки / Федір Сас // Календар «Просвіти» на 1994 рік. – Ужгород: Патент, 1994. – С. 76.

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ ТА ЇЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

Наливайко Л. Р.

*доктор юридичних наук, професор, проректор
Івано-Франківського державного університету внутрішніх справ*

Фоміна Д. О.

студентка юридичного факультету

*Івано-Франківського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Україна, як пріоритет зовнішньої політики України, сприяє наближенню держави до політичних, економічних, соціальних та культурно-цивілізаційних стандартів прав людини, що полягають у визнанні різних потреб чоловіків і їх рівність загалом. Ефективність і динаміка розвитку кожної країни більшою мірою залежить від того, скільки засобів і коштів держава вкладає у людський капітал. Серед низки завдань, що стоять перед собою держава – досягнення гендерного паритету в суспільстві. Одним із дієвих з практичної точки зору методів є гендерне бюджетування, тобто структування доходів і видатків з державного бюджету відбувається раціонально, так щоб потреби жінок та чоловіків були представлені повноцінно.

Важкими проблемами формування бюджетної та економічної політики з урахуванням гендерної складової присвячували свої наукові праці Ж. Белец, І. Запатріна, Н. Корнієнко, Л. Лисяк, Л. Лобанова, І. Мухоморова, К. Фофанова, І. Чугунов, Р. Шарп та ін. Окремо слід відзначити доробки з проблематики застосування гендерно орієнтованого бюджетування, які стали основою наукового осмислення предмету дослідження таких науковців як: Д. Бадлендер, С. Гаращенко, І. Грицай, І. Демітська, Н. Корнієнко, К. Левченко та ін.

У період 2011-2012 рр. у Івано-Франківській та Луганській областях за підтримки Шведського агентства міжнародного розвитку (SIDA) було реалізований проект «Гендерно орієнтоване бюджетування на місцевому рівні». У межах реалізації проекту проаналізовано ряд бюджетних програм формування в них гендерних аспектів, а саме: «Молодь Прикарпаття», «Молодь Івано-Франківщини» та Обласну програму розвитку фізичної культури та спорту Луганської області [1, с. 265]. Цей проект ефективно формує досвід і інструментів формування гендерно орієнтованого бюджетування в Україні.

У рамках Європейському Союзу офіційне визнання стратегія гендерно орієнтованого бюджетування отримала у 2001 році під час проведення Конференції на рівні «Посилення економічного і фінансового управління за допомогою гендерного бюджетування». На цій конференції було заявлено, що це стане цільовим для прийняття стратегії гендерного бюджетування державами-членами Європейського Союзу [2]. В цьому потужному